

УДК 339.544

Л. Г. Саркісян, к.е.н, доцент кафедри міжнародних економічних відносин Донецького національного університету

Ю.А. Іщук, здобувач кафедри міжнародних економічних відносин Донецького національного університету

**ОСОБЛИВОСТІ РОЗШИРЕННЯ ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНИХ ЗВ'ЯЗКІВ
УКРАЇНИ В КОНТЕКСТІ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ**

У статті розглянуто особливості розширення зовнішньоекономічних зв'язків України в контексті глобалізації. Висвітлено методологічні основи зовнішньоекономічних відносин України та основні підходи щодо розуміння сутності економічної ефективності експортно-імпоротної діяльності. Виявлено стан товарної структури експорту України. Зокрема, проаналізовано динаміку експорту-імпорту товарів та їх географічну структуру. Досліджено зв'язок України з основними країнами-партнерами. Обґрунтовано основні проблеми зовнішньоторговельних відносин. Розкрито сутність та характер впливу глобалізаційних процесів на національну політику та реалізацію національних економічних інтересів у торговельно-економічній сфері. Показано необхідність формування здорового конкурентного середовища в напрямку ефективного стимулювання вітчизняного виробника шляхом розширення ринків збуту, покращення структури експорту, досягнення стійкого економічного зростання. Визначено напрямки подальшого розвитку зовнішньоторговельних відносин в умовах глобалізації.

Ключові слова: зовнішньоекономічна діяльність, міжнародні економічні відносини, глобалізація, міжнародна торгівля, експорт, імпорт, регулювання.

Рис.: 2. **Табл.:** 1. **Літ.:** 7.

Л. Г. Саркісян, Ю.А. Іщук

**ОСОБЕННОСТИ РАСШИРЕНИЯ ВНЕШНЕЭКОНОМИЧЕСКИХ СВЯЗЕЙ УКРАИНЫ
В КОНТЕКСТЕ ГЛОБАЛИЗАЦИИ**

В статье рассмотрены особенности расширения внешнеэкономических связей Украины в контексте глобализации. Освещены методологические основы внешнеэкономических отношений Украины и основные подходы к пониманию сущности экономической эффективности экспортно-импортной деятельности. Вывявлено состояние товарной структуры экспорта Украины. В частности, проанализирована динамика экспорта-импорта товаров и их географическая структура. Исследована связь Украины с основными странами-партнерами. Обоснованы основные проблемы внешнеторговых отношений. Раскрыта сущность и характер влияния глобализационных процессов на национальную политику и реализацию национальных экономических интересов в торгово-экономической сфере. Показана необходимость формирования здоровой конкурентной среды в направлении эффективного стимулирования отечественного производителя путем расширения рынков сбыта, улучшения структуры экспорта, достижение устойчивого экономического роста. Определены направления дальнейшего развития внешнеторговых отношений в условиях глобализации.

Ключевые слова: внешнеэкономическая деятельность, международные экономические отношения, глобализация, международная торговля, экспорт, импорт, регулирование.

L. Sarkisyan, Y. Ishchuk,

**FEATURES OF UKRAINE FOREIGN ECONOMIC RELATIONS IN THE
GLOBALIZATION CONTEXT**

In article features of expansion of foreign economic relations of Ukraine in the context of globalization are considered. Methodological bases of the external economic relations of

Ukraine and the main approaches to understanding of essence of cost efficiency of export-import activities are lit. The condition of commodity structure of export of Ukraine is revealed. In particular, dynamics of export commodity import and their geographical structure is analysed. Communication of Ukraine with the main partner countries is researched. The main problems of the foreign trade relations are proved. The essence and nature of influence of globalization processes on national policy and implementation of national economic interests in the trade and economic sphere is disclosed. Need of forming of a healthy competitive environment in the direction of effective stimulation of domestic manufacturer by expansion of the markets, improvements of structure of export, achievement of sustained economic growth is shown. The directions of further development of the foreign trade relations in the conditions of globalization are determined.

Key words: foreign economic activity, international economic relations, globalization, international trade, export, import, regulation.

Постановка проблеми. У сучасному глобалізованому світі досить потужною силою економічного розвитку виступає міжнародна торгівля, яка охоплює сукупність зовнішньої торгівлі всіх країн світу. Економічний розвиток будь-якої країни неможливий без її активної участі в торговельних відносинах з іншими країнами світу. Підвищення ролі глобалізаційних процесів в економічному зростанні країни в останні десятиліття проявилось перш за все в швидкому розвитку зовнішньої торгівлі. Саме торгівля компенсує недостатнє забезпечення ресурсами й товарами та сприяє стабільному процесу зростання національного доходу внаслідок розвитку виробничих можливостей, тобто економічному процвітанню країни.

Питанням сутності, дослідженням особливостей розвитку та місцем зовнішньоекономічної діяльності України системі світових економічних зв'язків присвячені праці багатьох вчених і фахівців. Серед них Т.В. Горянська, М.В. Івашенко, В.В. Родченко, Є.В. Талавіра, Е.О. Ковтун та інші, [1, 4-7].

Метою статті є дослідження зовнішньої торгівлі України в умовах глобалізації, визначення її місця у системі світових економічних зв'язків.

Динаміка, зміст та масштаби міжнародної економічної взаємодії сьогодні визначаються глобальними тенденціями світового розвитку, які відображають глибинні трансформації практично в усіх сферах життя суспільства, причому швидкість відповідних змін постійно зростає.

Швидке формування глобальної економіки сприяє виникненню низки можливостей для бізнесу, як великого, так і малого. Воно дає змогу підприємствам збільшувати обсяги своїх надходжень, скоротити втрати й підвищити прибутки. Наприклад, компанії можуть скористатися перевагами, яке їм надає зниження цін та підвищення функціональних можливостей глобальних телекомунікаційних послуг, для того щоб створити глобальні ринки для своєї продукції.

Але при цьому треба зазначити, що хоч формування глобальної економіки дає новим підприємствам та вже діючим підприємствам цілого світу можливості, необхідні до зазначених, воно призводить також і до виникнення певних проблем, навіть небезпек, з яким бізнесовим менеджерам раніше не доводилось стикатись [6].

Сучасні процеси глобалізації світового економічного розвитку не оминають Україну, яка поступово інтегрується до міжнародної економіки. Основним суб'єктом сучасних міжнародних економічних відносин виступає підприємство як ключова ланка ринкової економіки. Зовнішньоекономічна діяльність – це важлива й невід'ємна сфера господарської діяльності, яка при ефективному використанні всього комплексу сучасних форм і методів міжнародних економічних відносин здатна впливати на технічне удосконалення виробництва, підвищення продуктивності праці і якості продукції, яка виробляється.

Вихід підприємства на зовнішні ринки сприяє пристосуванню економіки до системи світогосподарських відносин, формуванню економіки відкритого типу. Саме тому регулювання та розвиток зовнішньоекономічної діяльності підприємств – це суттєвий фактор підвищення ефективності господарської діяльності на рівні окремих підприємницьких структур, так і в масштабах усієї країни [7].

Фірми в умовах глобалізації не можуть не враховувати функціонування міжнародних ринків. Потреби у зміні підходу до свого бізнесу поступово виникли у компаній у зв'язку з поступовою лібералізацією правил зовнішньої торгівлі, зростаючою взаємозалежністю країн усього світу при виробництві товарів і послуг. Це зумовило гостру необхідність формування стратегії розвитку компаній з урахуванням глобального аспекту товарних ринків, призвело до усвідомлення компаніями того факту, що глобалізація вже не дозволяє працювати по-старому, орієнтуючись лише на врахування внутрішнього ринку та змусило змінювати звичні рутини. Глобальні ринки важливі, тому що майбутнє багатьох фірм залежить від можливостей розширення виробництва. З одного боку, фірми повинні шукати нові можливості на ринках закордонних країн, тому що їхні внутрішні ринки вже насичені. З іншого боку, міжнародна торгівля стає усе більше ліберальною, тому компанії зіштовхуються з жорстокою конкуренцією з боку іноземних виробників і на своїх внутрішніх ринках. Вони повинні навчитися гідно конкурувати з іноземними підприємствами на своєму внутрішньому ринку або ж використовувати можливості, що відкриваються на зовнішніх ринках. А, враховуючи Індекс глобальної конкурентоспроможності за версією Всесвітнього економічного форуму (The Global Competitiveness Index, 79 місце зі 140 країн світу), Україні потрібно ще багато працювати над створенням реальних переваг як вітчизняних підприємств, так і національної економіки в цілому [4].

Зовнішньоторговельна діяльність є важливим каналом зв'язків України зі світовим господарством, спрямована на збереження й оптимальне використання традиційних експортних та імпорتنих ринків, скорочення обсягів імпорту і раціоналізацію платіжного балансу, включення країни у світові господарські відносини [1].

Міжнародна торгівля є одним з найважливіших показників глобалізації, в тому числі глобалізації виробництва та реалізації товарів та послуг. Рівень інтегрованості країни до міжнародного товарообміну традиційно вимірювався:

- 1) часткою експорту та імпорту у ВВП (експортна та імпортна квоти);
- 2) пропорцією імпорту в кінцевому споживанні товарів та послуг;
- 3) часткою експорту в доданій вартості.

Експортно-імпортні операції здійснюються з різними цілями, що обумовлює їх розмаїття в зовнішньоекономічній діяльності. Підприємства, здійснюючи експортно-імпортні операції, повинні враховувати вплив чинників:

- зовнішні ринки пред'являють більш високі вимоги до товарів, їх упаковки, сервісу, реклами тощо;
- постійне вивчення більшої кількості інформації з різних джерел;
- гнучке використання комплексу маркетингових методів: вірного вибору збутової організації, вибору і використання різних методів стимулювання збуту, реклами тощо;
- вимоги та особливості діючого законодавства, міжнародні правила та ін. [5].

З одного боку, експортно-імпортні операції, відкривають країнам та споживачам, які в них живуть, доступ до товарів, виробництво яких є для них нетиповим, а з іншого – дає можливість підвищити ефективність господарювання завдяки спеціалізації. Отже, кожна із сторін в обмін на частину своєї продукції може отримувати продукції більше, ніж вона могла б зробити сама, відмовившись від спеціалізованого виробництва. У матеріально-речовому плані предметами експортно-

імпортних операцій є кінцева продукція та інші матеріальні цінності – напівфабрикати, сировина, енергоносії, знаряддя праці.

Стан зовнішньої торгівлі України товарами з основними торговельними партнерами можна побачити в таблиці 1.

Таблиця 1

Зовнішня торгівля України товарами за 2011-2015 рр., млн. дол. США [2]

Роки	2011	2012	2013	2014	2015
ЕКСПОРТ					
Товари	68409,8	68809,8	62305,9	53901,7	38134,8
Країни СНД	26178,7	25302,6	21672,1	14882,3	7808,7
Інші країни світу	42231,1	43507,2	40633,8	39019,4	30326,1
у т.ч. країни ЄС	17969,9	17121,5	16573,5	17002,9	13017,5
ІМПОРТ					
Товари	82606,9	84658,1	75834,6	54428,7	37502,3
Країни СНД	37212,4	34452,6	27741,5	17276,9	10473,1
Інші країни світу	45394,5	50205,5	48093,1	37151,8	27029,2
у т.ч. країни ЄС	25750,6	26225,7	26766,9	21069,1	15343,8
САЛЬДО					
Товари	-14197,1	-15848,3	-13529	-527	632,5
Країни СНД	-11033,7	-9150,0	-6069	-2394,6	-2664,4
Інші країни світу	-3163,4	-6698,3	-7459	1867,6	3296,9
у т.ч. країни ЄС	-7780,7	-9104,2	-10193	-4066,2	-2326,3

З даної таблиці можна зробити висновок, що у 2015 р. експорт товарів становив 38134,8 млн.дол. США, імпорт – 37502,3 млн.дол. Порівняно із 2014 р. експорт скоротився на 29,3% (на 15766,9 млн.дол.), імпорт – на 31,1% (на 16926,4 млн.дол.). Позитивне сальдо становило 632,5 млн.дол. (у 2014 р. негативне – 527,0 млн.дол.). Коефіцієнт покриття експортом імпорту склав 1,02 (у 2014 р. – 0,99). Зовнішньоторговельні операції проводились із партнерами із 217 країн світу. Серед країн-партнерів найбільше експортувалися товари до Російської Федерації – 12,7%, Туреччини – 7,3%, Китаю – 6,3%, Єгипту – 5,5%, Італії – 5,2%, Польщі – 5,2%, Індії – 3,8% та Німеччини – 3,5%. Експорт товарів до країн Європейського Союзу становив 13017,5 млн.дол., або 34,1% від загального обсягу експорту та зменшився порівняно з 2014 р. на 23,4% [3].

Основне скорочення зовнішньої торгівлі припало на країни СНД. Експорт зменшився на 51,3%, імпорт – на 57,8%. Передусім це обумовлено зменшенням обсягів торгівлі з Російською Федерацією. Експорт товарів до РФ скоротився на 61,3%, що пов'язано з обмеженнями, накладеними Росією і Україною на взаємну торгівлю.

Скорочення торгівлі з ЄС становило 33,9% за експортом та на 24% за імпортом. Падіння експорту викликано зниженням цін на основні статті українського експорту (метали, зерно), імпорту – значним ослабленням гривні.

У першому кварталі 2015 р. найбільше скоротився експорт товарів таких груп, як мінеральні продукти (передусім вугілля) – на 57,2%, чорні метали та вироби з них – на 38,9%, засоби наземного транспорту – на 72,6%, машини та обладнання – на 38,9%.

Очевидним є те, що обсяги експорту визначають обсяги імпорту. Причому, чим менш диверсифікована міжнародна економічна діяльність країни, тим жорсткіший зв'язок між цими основними напрямками зовнішньої торгівлі.

За відсутності інших форм співробітництва у довгостроковій перспективі обсяги імпорту мають дорівнювати величині експорту. Точніше, можливі коливання двох показників, які за результатами окремого року можуть впливати на збільшення або зменшення зовнішньої заборгованості країни, або, навпаки, її кредитних активів.

На експорт впливає факторний розподіл, міжнародний клімат, він є результуючою функцією цілого комплексу чинників, якими є рух капіталів, робочої сили, регулююча діяльність міжнародних економічних організацій, відповідні односторонні та багатосторонні домовленості між країнами.

За даними Державного комітету статистики України, основа товарної структури українського експорту у 2015 р. має такі параметри, які зображено на рис. 1.

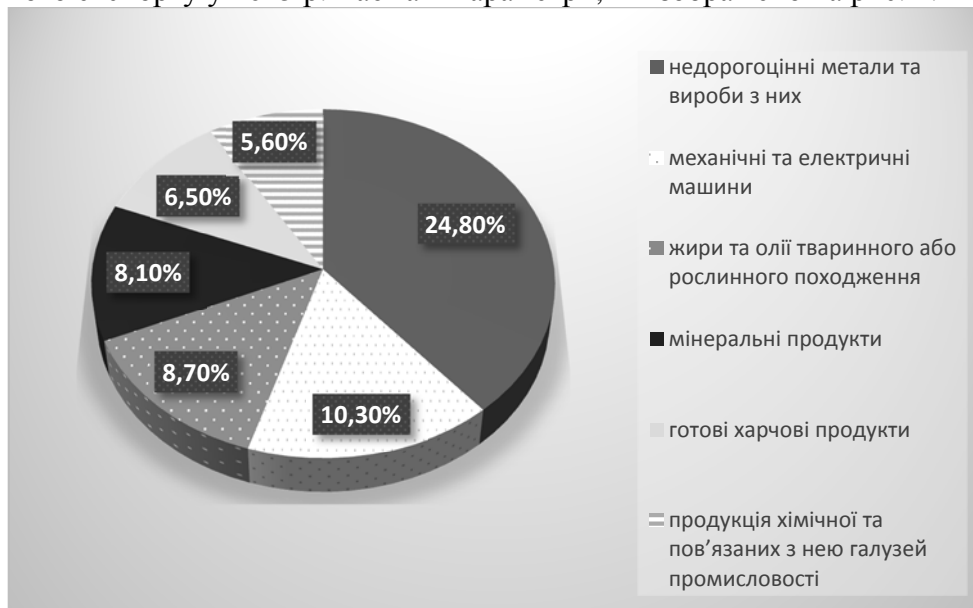

Рис.1. Товарна структура експорту України у 2015р.

Рівень відкритості економіки України за показником відношення зовнішньоторговельного обігу до ВВП перевищує середньосвітовий. За таких умов економічний розвиток України суттєво залежить від стану світової економічної кон'юнктури, динаміки та масштабів змін, які відбуваються у світовому господарстві. Таке становище робить країну дуже вразливою до впливу зовнішніх чинників. Але це означає, що необхідно відмовитись від зовнішнього світу, це був би рух національної економіки в зворотному напрямку, доказовим фактом є тісна взаємозалежність виробництва і міжнародної торгівлі. Конкуренцію посилює розвиток зовнішньої торгівлі, яка підштовхує економічну активність національних виробників. Проте у країнах із слабкою або перехідною економікою держави слід регулювати процеси зовнішньої торгівлі, тобто здійснювати захист вітчизняних товаровиробників від імпорту, від продукції низької якості або вживаної, яка становить реальну небезпеку.

Що стосується імпорту, то він забезпечує для виробничих та індивідуальних споживачів, а також для країни, до якої ввозяться товари, низку додаткових переваг та можливостей. Це, зокрема:

- доступ до дешевих та більш якісних товарів – готових виробів, сировинних та інших матеріалів, вузлів та комплектуючих деталей;

- наповнення ринку дефіцитними товарами або товарами, які взагалі не виробляються на національній території;

- зростання конкуренції та стимулювання завдяки цьому оптимізації, підвищення виробництва на національній території;

- налагодження сталих виробничих зв'язків щодо кооперування виробництва з інонаціональними партнерами, розвиток технології завдяки поширенню ввезення наукомістких товарів.

Імпорт товарів із країн Європейського Союзу у 2015 р. становив 15343,8 млн.дол., або 40,9% від загального обсягу та зменшився проти 2014р. на 27,2%. Мінеральні продукти склали 31,2% від обсягу вартості імпорту, механічні та електричні машини – 16,7%, продукція хімічної та пов'язаних з нею галузей промисловості – 13,3%, полімерні матеріали, пластмаси та вироби з них – 7,1%, недорогоцінні метали та вироби з них – 5,3%, засоби наземного транспорту, літальні апарати, плавучі засоби – 4,7%, готові харчові продукти – 4,3% [3].

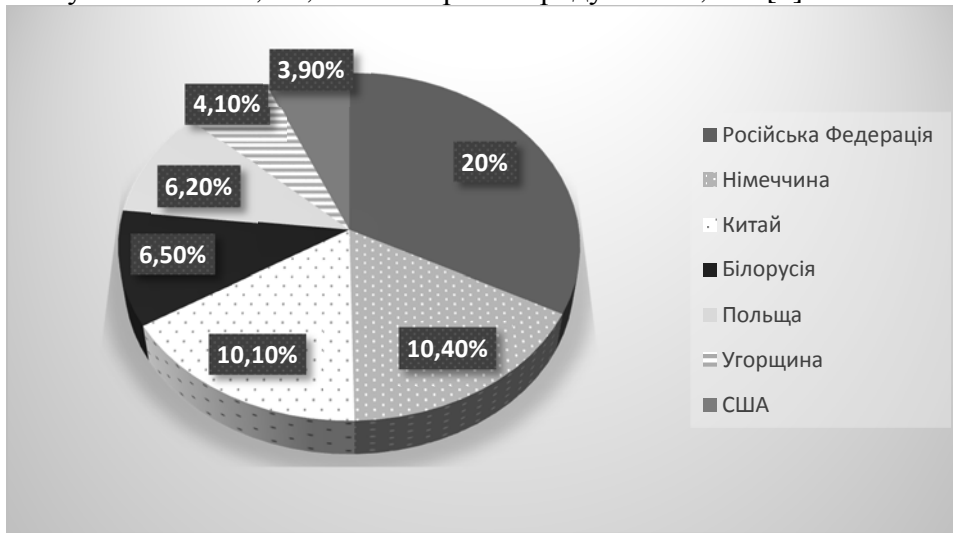

Рис. 2. Основні країни імпортери товарів в Україну, 2015 р.

Відповідно до офіційної статистики, лідером падіння імпорتنих поставок в абсолютних показниках можна вважати мінеральні продукти – щодо них імпорт скоротився на \$3,3 млрд, або в 1,5 рази. Водночас у відносному вимірі антирекорд дістався продукції АПК і харчопрому – зафіксовано падіння у 1,9 рази (на \$1,8 млрд). Крім того, продукції машинобудування у країну завезли в 1,7 рази менше (на \$3 млрд), хімічної промисловості – у 1,4 рази (на \$1,9 млрд), продукції металургійного комплексу – у 1,8 рази (на \$0,9 млрд). Як наголошується в аналітичному звіті Мінекономіки, зниження імпорту сталося внаслідок девальвації національної валюти і скорочення обсягів сировини, матеріалів і обладнання, що закуповувалося для потреб вітчизняного виробництва.

Основними видами українського товарного імпорту традиційно є паливно-енергетичні ресурси, продукти нафтопереробки, сировина та продукція хімічної та нафтохімічної промисловості, вироби чорної та кольорової металургії, товари легкої і місцевої промисловості, машинобудування, електроніка, товари харчової промисловості. Можна зробити висновок про те, що український ринок і надалі залишатиметься привабливим для закордонного імпортера.

Проблема оптимізації імпорту не зводиться до завдання скорочення його абсолютних показників. З одного боку, сам по собі агрегований кількісний показник імпорту не відображає ступеня його ефективності. З іншого боку, заходи, які спрямовуються на зменшення обсягів імпорту і справді можуть мати позитивні для національної економіки наслідки, інколи можуть завдати їй значної шкоди. Цілі антиімпорту резюмують орієнтацію в основному на національний ринок, а це навіть в умовах значно більшої країни, ніж Україна, може виявитися недостатньо для створення потужних та ефективних ринкових структур.

Не слід забувати, що імпорт до країни є важливим джерелом бюджетних надходжень. Інструментами оподаткування імпорту є ввізне мито, акцизний збір і податок на додану вартість. На відміну від регулювання експорту, політика оптимізації імпорту більшою мірою використовує інструменти тарифного (митний тариф) та нетарифного (квоти, ліцензії) обмеження. Щоправда використовуються і засоби підтримки (прямої чи непрямой), які можуть мати на меті загальне поліпшення економічного клімату в країні як фактор ефективнішого використання імпорту, а також підтримку національних виробництв у їх конкурентній боротьбі з іноземними конкурентами як на національному ринку, так і на зарубіжних ринках.

Особливо ефективним засобом протидії імпорту, який використовується в умовах глобалізації та лібералізації торгівлі, але формально не суперечить їм, є запровадження механізму антидемпінгових розслідувань. Українська практика свідчить про те, що цей формально коректний інструмент боротьби із недобросовісною конкуренцією, яка здійснюється за допомогою незаконного маніпулювання цінами, може перетворитись на засіб протидії конкурентам взагалі. Приводом для звинувачень в демпінгу може бути ефективне виробництво або нижча заробітна плата: і перше, і друге забезпечує більш низькі ціни, і насправді не має нічого спільного з недобросовісною конкуренцією.

Узагальнюючи усе викладене щодо імпорту, можна визначити основні напрямки оптимізації імпорту в Україні в такому переліку заходів та регулюючих методик:

- проведення радикальної раціоналізації енерго- та матеріалоспоживання, поширення заощадливих технологій у виробництві та в побуті;
- перехід на використання альтернативних імпорتنих енергоносіїв – сонячної, вітрової енергії, супутнього газу, метану вугільних шарів, етилового спирту (його джерелом можуть бути побічна продукція та відходи сільського господарства й агропереробки, зокрема цукрових буряків після технологічного процесу виготовлення цукру);
- збільшення розвідок та власного видобутку нафти й газу, більш повний видобуток паливних родовищ;
- поширення виробництва на території України тих товарів іноземних марок, які характеризуються найкращими споживчими властивостями та користуються високим попитом;
- обмеження ввезення на територію України тієї продукції, яка заважає становленню молодих галузей обробної промисловості, та тих сфер виробництва, які не встигли вчасно реформуватися та лише переходять на шлях ринкової діяльності;
- запровадження ефективних механізмів антидемпінгових розслідувань та процедур стосовно тих іноземних фірм, які можуть бути звинуваченими у недобросовісній конкуренції;
- розвиток альтернативних імпортним поставкам виробництв;
- стимулювання інвестицій у розвиток тих галузей економіки, які програють у міжнародній конкурентній боротьбі, зокрема і на національному ринку через об'єктивний дефіцит у них фінансових ресурсів.

Серед найважливіших організаційних потенційних факторів успіху українських компаній на зовнішніх ринках можна виділити такі, як:

- формування чітких цілей і пріоритетів міжнародної спеціалізації та зовнішньоекономічної політики України;
- розробка сучасних міжнародних маркетингових програм, які б ефективно поєднували світові досягнення у сфері маркетингу з досвідом експортно-імпоротної діяльності та господарською спеціалізацією України;
- визначення сильних і слабких позицій українських виробників, які працюють у міжнародному середовищі, та створення дієвої системи державної підтримки міжнародно-спеціалізованих підприємств;

- підготовка обґрунтованих бізнес-планів виходу та присутності українського бізнесу на міжнародних ринках;
- створення та просування українських торгових марок і брендів, які б легко ідентифікувалися на зарубіжних ринках.

Для того, щоб українські товаровиробники мали успіх на зовнішньому ринку, необхідно нарощувати конкурентоспроможність українських підприємств у пріоритетних сферах, а для цього уряду необхідно сконцентрувати свою увагу на вирішенні таких завдань, як:

1. Прийняття державних програм розвитку експортного потенціалу й структурної перебудови економіки з орієнтацією на високотехнологічний розвиток і створення міжнародних конкурентних переваг. Проте реалізація цих програм має орієнтуватися насамперед на надання значних галузевих податкових та інших пільг, які надзвичайно дорогі для державного бюджету і не дуже результативні в аспекті стимулювання конкурентоспроможності й породжують численні претензії до України з боку інших країн. Акцент має бути зроблений на таких формах державної підтримки зростання конкурентоспроможності, як значне збільшення державних витрат на науку, освіту, інформатику, державне сприяння просуванню українських високотехнологічних товарів і послуг на зарубіжні ринки.

2. Стимулювання розвитку ринкової інфраструктури, оскільки її якість визначає можливості ефективнішої діяльності усіх суб'єктів ринку, не порушуючи при цьому умов рівноправної конкуренції. У зв'язку з цим пріоритетним є створення в Україні сучасної системи кредитування зовнішньоекономічних операцій, довгострокового кредитування проектів конкурентоспроможних виробництв, страхування зовнішньоекономічних та інвестиційних ризиків, сучасної системи інформаційного забезпечення зовнішньоекономічної діяльності. Такі системи не обов'язково мають бути державними, навпаки, активне залучення приватного капіталу може зробити їх гнучкими та економічно ефективнішими.

3. Перенесення в імпорتنій політиці акцентів із митно-тарифного захисту на інструменти технічного регулювання (стандарти, технічні, екологічні, санітарні, фітосанітарні, ветеринарні вимоги) й процедури забезпечення прав споживачів, які мають бути гармонізовані з міжнародними та європейськими нормами. Тенденції останнього десятиліття однозначно свідчать, що при загальному зниженні у світі середніх рівнів імпорتنих тарифів застосування засобів технічного регулювання зростає. Це безпосередньо пов'язане із структурними змінами у міжнародній торгівлі, де домінують технічно складні товари. Високий рівень стандартів і технічних та інших вимог може не тільки надійніше захистити національний ринок від недоброякісного імпорту, а й стати стимулом для зростання конкурентоспроможності національних виробників, які вже є експортерами або мають намір ними стати в майбутньому.

4. Забезпечення присутності українських експортерів на пріоритетних для нашої країни ринках і створення умов для успішного просування на нові зарубіжні ринки, особливо ринки наукомістких товарів та послуг. Сьогодні практично неможливо закріпитися на ринках високотехнологічних товарів та послуг, якщо не забезпечується постійна присутність продавців на цих ринках через створення розгалуженої мережі власних представництв, філій і дочірніх підприємств. Потужним механізмом досягнення даної мети може стати створення умов для прискореного формування українських ТНК, готових вистояти в умовах глобальної конкуренції. Водночас істотну роль тут має відіграти і активніше використання політичних інститутів, й насамперед - системи закордонних представництв України для підтримки українських експортерів на зарубіжних ринках.

Висновки. Провідні компоненти національної економічної політики мають бути відповідними сучасним глобалізаційним викликам. У цілому, успішність економічного розвитку залежить від того, наскільки вдало кожна країна використовує можливості

глобалізації та мінімізує відповідні ризики. Ключовими передумовами успішної реалізації економічної політики на світових ринках сьогодні є зважена інституційна політика. Адже, вплив глобалізаційних процесів на масштабні технологічні зміни призводить до того, що на світових ринках посилюється конкуренція між традиційними виробниками товарів та постачальниками послуг.

З часом вплив світового господарства на динаміку та структуру української економіки тільки посилюватиметься, причому канали та механізми такого впливу також змінюватимуться. Це означає, що уряд та бізнес мають надзвичайно оперативно та своєчасно реагувати на нові глобальні економічні, соціальні, екологічні та політичні виклики.

Відповідно, для рівноправної участі країни у глобалізаційних процесах необхідно розробити та імплементувати ряд заходів, спрямованих на підвищення конкурентоспроможності національних підприємств на світовому ринку. Сьогодні високим критеріям світового ринку повинні відповідати не тільки окремі товари, підприємства, а й національна економічна, інституційна і правова системи. Тому на сучасному етапі зовнішня та регіональна політика держави, а також стратегія зовнішньоекономічної діяльності українських суб'єктів господарювання мають бути спрямовані на посилення позицій України в системі міжнародного поділу праці; підвищення конкурентоспроможності продукції вітчизняних підприємств та розширення ринків збуту; покращення структури експорту; досягнення стійкого економічного зростання.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ

1. Горянська Т. В. Зовнішня торгівля України та її місце у світовій економічній системі / Горянська Т. В. / Стратегічні пріоритети – 2011. – №2 (19)
2. Державна служба статистики України /Зовнішня торгівля України товарами у 2015 році/ випуск 2016 – №19 / Зовнішньоекономічна діяльність [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.ukrstat.gov.ua>
3. Державна служба статистики України /Зовнішньоторговельний баланс України/випуски 2014 - №23, 2015 – №28, 2016 – №18 Зовнішньоекономічна діяльність [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.ukrstat.gov.ua>
4. Іващенко М.В. Наслідки глобалізації товарних ринків для національної економіки України/ Іващенко М.В. / Траектория науки Электронный научный журнал – 2016. – № 4(9)
5. Ковтун Е.О. Експортно-імпортні операції України на зовнішніх ринках/ Ковтун Е.О. /Економічні науки – 2013. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://nauka.kushnir.mk.ua/?p=67541>
6. Родченко В.В. Глобалізація ринків і виробництва – один із важливих факторів впливу на розвиток економіки України / Родченко В.В. / Проблеми системного підходу в економіці електронне наукове фахове видання – 2011. – №2
7. Талавіра Є. В. Сучасні тенденції регулювання зовнішньоекономічної діяльності підприємств в умовах глобалізації / Талавіра Є. В. / Електронне наукове фахове видання "Ефективна економіка"– 2014. – № 9